

**Wapenveld,
Revelingseweg-De Rolders**
rapport 726

Wapenveld, Revelingseweg-De Rolders

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van boringen

N. Prangma
R. van Lil

Colofon

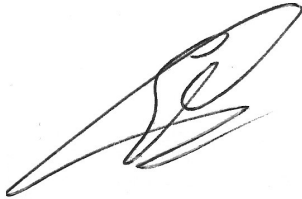
ADC Rapport 726

Wapeningen, Revelingseweg-De Rolders
Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van boringen

Auteur: N. Prangma en R. van Lil
In opdracht van: SelektHuis Bouw BV
Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, augustus 2006
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
dr. E. Lohof

ISBN 90-5874-71-82

ADC ArcheoProjecten
Tel 033-299 81 81
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Bureauonderzoek	5
2.1	Methoden	5
2.2	Resultaten	5
	Afbakenen van het plangebied en consequenties van het mogelijk toekomstig gebruik (LS01)	5
	Beschrijving van de huidige situatie (LS02)	6
	Beschrijving van de historische situatie (LS03)	6
	Beschrijving van bekende archeologische waarden (LS04)	6
	Gespecificeerd verwachtingsmodel (LS05)	6
3	Inventariserend Veldonderzoek	7
3.1	Methoden	7
	Booronderzoek (VS03)	7
3.2	Resultaten	7
	Booronderzoek (VS03)	7
3.3	Interpretatie	8
3.4	Waardstelling van eventuele archeologische resten	8
4	Conclusies	8
5	Advies	8
	Literatuur	9
	Lijst van afbeeldingen en tabellen	9

ADMINISTRatieve GEGEVENS VAN HET ONDERZOEKSgebIED

<i>Provincie:</i>	Gelderland
<i>Gemeente:</i>	Heerde
<i>Plaats:</i>	Wapenveld
<i>Toponiem:</i>	Revelingseweg/De Rolders
<i>Kadastrale gegevens:</i>	Heerde, sectie M, perceelnr 780
<i>Kaartblad:</i>	27 E
<i>Coördinaten:</i>	200770/492200, 200785/ 492215, 200875/ 492125, 200810/ 492110
<i>Bevoegd gezag:</i>	Gemeente Heerde
<i>ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):</i>	16019
<i>ADC-projectcode:</i>	4101080
<i>Periode van uitvoering:</i>	januari- februari 2006
<i>Beheer en plaats documentatie:</i>	ADC ArcheoProjecten, Afdeling Prospectie & Beleidsadvies, Nijverheidsweg Noord 114, Amersfoort

---

1 Inleiding

In opdracht van Selektuis Bouw B.V. heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd voor het plangebied Revelingseweg/ De Rolders te Wapenveld in de gemeente Heerde. In het plangebied zal een woning gebouwd worden. Het onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de bouwactiviteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het omschreven gebied. Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van het gespecificeerde verwachtingsmodel, dat gebaseerd is op het bureauonderzoek. Dit is gebeurd door middel van een booronderzoek.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld voor het plangebied:

- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:

- In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de (mogelijke) archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Voor dit onderzoek is geen Programma van Eisen geschreven, maar het Plan van Aanpak is als zodanig gehanteerd.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 6 januari 2006, het booronderzoek vond plaats op 27 januari 2006. Aan het onderzoek hebben meegewerkt: N. Prangsmas (archeoloog), G. Sophie (archeoloog), R. van Lil (projectleider) en E. Lohof (sr. archeoloog).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methodes

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 2.2, in het bijzonder de specificaties LS01, LS02, LS03, LS04 en LS05. Het bureauonderzoek wordt gerapporteerd conform LS06.

Het onderzoek bestaat uit vijf onderdelen (specificaties LS01 t/m LS05). In de eerste vier onderdelen zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- afbakening plangebied en consequenties van het mogelijk toekomstig gebruik
- beschrijving huidige situatie
- beschrijving historische situatie
- beschrijving van bekend archeologische waarden

Deze werkzaamheden leiden tot het opstellen van een gespecificeerd verwachtingsmodel van het gebied (specificatie LS05). Hierin wordt verwoord of archeologische waarden worden verwacht. Indien deze worden verwacht worden de (veronderstelde) eigenschappen van de waarden zo gedetailleerd mogelijk aangegeven.

2.2 Resultaten

Afbakenen van het plangebied en consequenties van het mogelijk toekomstig gebruik (LS01)

Het plangebied ligt ten zuiden van Wapenveld. Het plangebied wordt begrensd door de Revelingseweg en De Rolders. Het plangebied heeft een oppervlakte van 0,2 ha.

Het onderzochte gebied komt overeen met het plangebied.

In het plangebied is nieuwbouw van woningen gepland waardoor eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond kunnen worden aangetast.

Beschrijving van de huidige situatie (LS02)

Het plangebied is momenteel bebouwd.

Beschrijving van de historische situatie (LS03)

De historische situatie is op verschillende historische kaarten als volgt:

Bron	historische situatie
Kadastrale kaart uit 1832	waarschijnlijk deels bebouwd met een huis aan de weg
Historische kaart uit 1865	bebouwing aan de weg in een heidegebiedje
Historische kaart uit 1890 en 1903	in het onderzoeksgebied is geen bebouwing meer aanwezig
Historische kaart uit 1917	opnieuw bebouwing aan de Revelingseweg

Uit de historische kaarten blijkt dat in het begin van de 19^e eeuw bebouwing heeft bestaan of het onderzochte perceel, die tussen 1865 en 1890 is verdwenen. Na enkele decennia is het perceel opnieuw bebouwd. In 1917 is een langgerekt perceel te zien met bebouwing aan de weg. Het ten westen van dit perceel gelegen terrein is nog steeds een heidegebied.

De Rolders bestaat lange tijd nog niet op de historische kaarten. Op de topografische kaart van 1934 is voor het eerst een zijweg van de Revelingseweg te zien, die dan een iets ander verloop heeft dan de huidige De Rolders. Uit de historische kaarten blijkt eveneens, dat het gebied direct ten zuiden van het onderzoeksgebied minstens sinds 1832 in gebruik is als akkerland.

Beschrijving van bekende archeologische waarden (LS04)

In het onderzoeksgebied zijn de volgende waarden vastgesteld:

Bron	Waarde
IKAW	hoge waarde
AMK	geen monument
waarnemingen ARCHISII	geen waarnemingen

Hoewel binnen het onderzoeksgebied geen archeologische waarnemingen of monumenten liggen, zijn uit de omgeving wel diverse waarnemingen bekend. Op ca. 1 km ten zuidwesten van het onderzoeksgebied liggen een terrein van hoge archeologische waarde¹ en zes grafheuvels uit de Bronstijd.² Verder zijn in de omgeving waarnemingen bekend van vondsten uit het Mesolithicum, Neolithicum, IJzertijd en Middeleeuwen.³ De ligging van de waarden is weergegeven in afb. 3. Bij inventariserende onderzoeken in de nabije omgeving zijn geen vondsten aangetroffen.⁴

Gespecificeerd verwachtingsmodel (LS05)

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het onderzoeksgebied:

type informatie	informatie
Bodemkunde	Holtpodzolgrond met grof zand of grind beginnend tussen 40 en 120 cm, grondwatertrap VII
Geologie	Formatie van Bostel met een dek van het Laagpakket van Wierden
Geomorfologie	Kaart is niet beschikbaar

Het onderzoeksgebied ligt op de overgang van hoge gronden op de Veluwe en het dal van de IJssel in het oosten. Dergelijke overgangsgebieden zijn in het verleden vaak aantrekkelijk geweest als nederzittingslocatie, omdat daar zowel de vochtige weidegronden als de drogere voor akkerbouw geschikte gronden onder handbereik zijn. Ook de bossen, die hout en voedsel konden leveren, lagen dichtbij. Direct ten zuiden van het onderzoeksgebied hebben lange tijd de akkergronden gelegen. Dat blijkt niet alleen uit de historische kaarten, maar ook de bodemkaart geeft daarvoor aanwijzingen: er liggen hoge zwarte enkeerdgronden. Er is in de loop van eeuwen

¹ Monumentnummer 3303. Nederzetting uit het Paleolithicum of Mesolithicum.

² Archis waarnemingsnummers: 9234 t/m 9239.

³ Archis waarnemingsnummers: 7071, 7072, 7397, 13046, 31665, 33778, 138732, 138733.

⁴ Archis onderzoeksmeldingen: 8562, 13360, 13369.

een esdek ontstaan door bemesting met plaggen en mest. Dergelijke gronden herbergen vaak veel archeologische sporen. De heidegebieden, waar de plaggen gestoken werden lagen ernaast en waren grote delen van de Veluwe nog begroeid met heide. Toen met de komst van de kunstmest eind 19^e eeuw het gebruik van heideplaggen verdween, zijn de heidegebieden grotendeels bebost.

Op grond van de ligging in een overgangsgebied en de bodemkundige situatie geldt voor het onderzoeksgebied een hoge verwachting voor het aantreffen van archeologische resten. Op het perceel heeft echter al bebouwing gestaan, waardoor mogelijk al resten verstoord zijn. In het noorden van het perceel heeft in de eerste helft van de 19^e eeuw een huis gestaan. Nadat dit enige decennia niet op de kaarten is terug te vinden is op ongeveer dezelfde locatie in de eerste helft van de 20^e eeuw weer een huis neergezet. Mogelijk zijn nog resten van fundamenten van het eerste huis terug te vinden. De grootste kans op het aantreffen van archeologische resten bestaat in het zuidelijke deel van het terrein. Hier is de minste kans op verstoringen en bovendien ligt hier mogelijk nog een esdek.

Gezien de nabije ligging van een groep grafheuvels uit de Bronstijd en enkele vondstmeldingen uit het Meso- en Neolithicum, zijn nederzettingssporen uit de vroege prehistorie te verwachten. Ook nederzettingssporen uit de Middeleeuwen zijn niet uit te sluiten.

3 Inventariserend Veldonderzoek

3.1 Methoden

Methoden toegepast bij het Inventariserend Veldonderzoek zijn conform de KNA, versie 2.2, 2005, in het bijzonder specificatie VS03 (booronderzoek). Het terrein is onderzocht door middel van een veldkarterin, omdat de vondstzichtbaarheid door de aanwezigheid van trottoirtegels zeer slecht was. De rapportage is conform specificatie VS06 opgesteld.

Booronderzoek (VS03)

In het plangebied zijn vier grondboringen uitgevoerd met als doel het vaststellen van de mate van verstoring en de bodemopbouw (afb. 2). Daarnaast is het opgeboorde sediment visueel geanalyseerd op de aan- of afwezigheid van archeologische indicatoren. Archeologische indicatoren zijn bijvoorbeeld fragmenten aardewerk, houtskool, verbrande klei, (on)verbrand bot en andere insluitsels die van nature niet in de bodem voorkomen. Daarnaast kunnen bodemverkleuringen, bijvoorbeeld veroorzaakt door fosfaatverbindingen, een indicatie vormen voor bewoning in het verleden.

De boringen zijn verspreid over het terrein geplaatst met een 7 cm Edelmanboor en een 3 cm guts. De boringen zijn gezet tot 25 cm in de ongestoorde ondergrond tot een maximum van 110 cm -mv. De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd. De X- en Y-coördinaten zijn bepaald aan de hand van de locale topografie.

3.2 Resultaten

Booronderzoek (VS03)

De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2.

Bodemopbouw in boring 1:

- 0 - 30 cm : matig fijn grijsbruin zand
- 30 - 35 cm : matig fijn wit zand
- 35 - 70 cm : matig fijn geelbruin zand met roestvlekken, sporen grind
- 70 - 110 cm : matig fijn lichtbruingeel zand, grindhoudend

Bodemopbouw in boring 2 en boring 3:

- 0 - 15 cm : opgebrachte grond (bruingeel zand)
- 15 - 45 cm : matig fijn grijsbruin zand
- 45 - 100 cm : matig fijn, oranje(geel)bruin zand met grindniveau's van 45 tot 65 cm -mv

In boring 2 komt tevens een 20 cm dik grindrijk niveau op 80 – 100 cm –mv voor. Met toenemende diepte wordt het zand geleidelijk geler. In boring 4 is de bodem tot 80 cm –mv verstoord. Daaronder bevindt zich matig fijn lichtbruineel zand met grind.

In het booronderzoek zijn geen indicatoren gevonden die wijzen op archeologische sporen in de bodem.

3.3 Interpretatie

In het plangebied is de top⁵ van de oorspronkelijke holtpodzolbodem tot 30 cm, vermoedelijk door grondbewerking, vermengd. De hieronder gelegen BC-horizont en de C-horizont zijn in boring 2 en boring 3 intact. Het esdek dat zich aan de overkant van de weg bevindt loopt niet door tot in het plangebied.

3.4 Waardstelling van eventuele archeologische resten

In het onderzoek zijn geen archeologische resten aangetroffen.

4 Conclusies

Beantwoording onderzoeksvragen:

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, datering en waardstelling hiervan?

Op grond van het bureauonderzoek geldt een hoge verwachting voor het aantreffen van archeologische resten uit alle perioden. Deze hoge verwachting is gerelateerd aan de ligging van het terrein in een overgangsgebied van hoge gronden op de Veluwe en het dal van de IJssel en archeologische waarnemingen in de omgeving. Tijdens het booronderzoek is echter geconstateerd dat de bodem tot minimaal 30 cm onder het oorspronkelijke maaiveld verstoord is.

Op basis van:

- de verwachte diepteligging van eventuele archeologische resten direct onder het oorspronkelijke maaiveld,
- de geconstateerde verstoring van de bodem tot 30 cm diepte en de afwezigheid van:
- een oude cultuurlaag die eventuele archeologische waarden tegen de verstoringen had kunnen beschermen, en
- archeologische indicatoren

is de kans dat zich in het plangebied nog intacte archeologische waarden aanwezig zijn gering.

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?

Gezien de geconstateerde verstoringen is het onwaarschijnlijk dat bij bodemingrepen in situ archeologische waarden verstoord zullen worden.

Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Niet van toepassing.

Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Niet van toepassing.

5 Advies

Geadviseerd wordt om in het plangebied geen aanvullend archeologisch onderzoek uit te voeren. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom wel aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegd gezag, zoals aangegeven in de Monumentenwet 1988, artikel 47, lid 1.

⁵ A-, E-, en het bovenste deel van de B-horizont

Literatuur

BOSCH, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode*, Versie 5.2., Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).

NEDERLANDS NORMALISATIE-INSTITUUT, 1989: *Geotechniek: classificatie van onverharde grondmonsters*. NEN 5104. Delft.

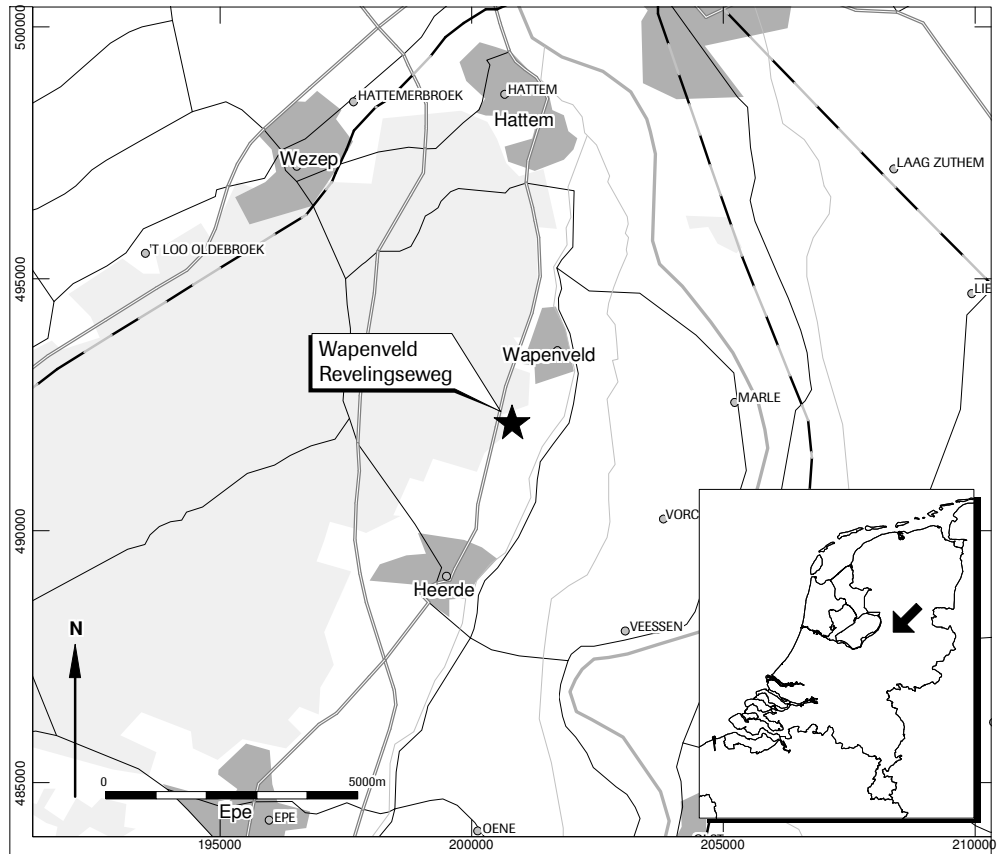
TOL, A., P. VERHAGEN, A. BORSBOOM & M. VERBRUGGEN, 2004: *Prospectief boren. Een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie*, Amsterdam (RAAP rapport, 1000).

Lijst van afbeeldingen en tabellen

Afb. 1 Ligging van het onderzoeksgebied

Afb. 2 Boorpuntenkaart en huidig grondgebruik

Afb. 3 ARCHIS-meldingen en archeologische monumente op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden

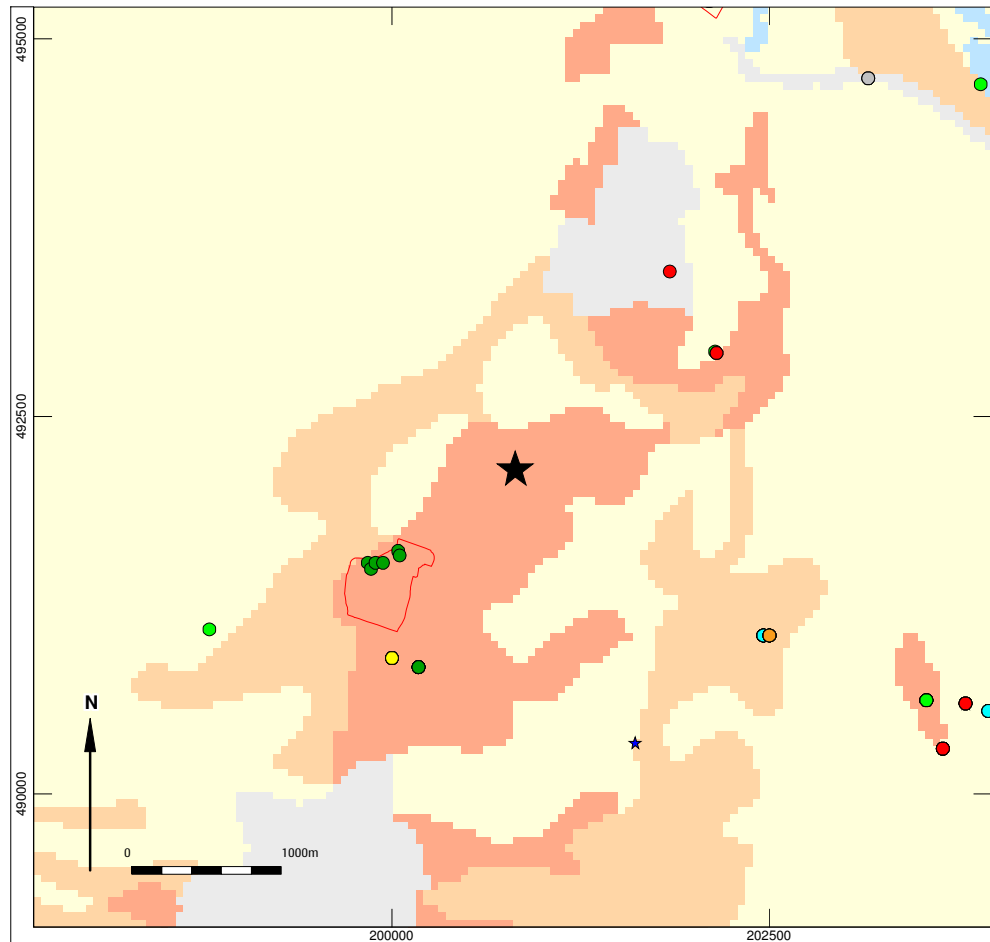
Heerde - Wapenveld Revelingseweg De Rolders

Afb. 1: Locatie van het onderzoeksgebied

bron: Geodan

Heerde-Wapenveld Revelingseweg

Afb. 3: ARCHIS-meldingen en archeologische monumenten op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden

Legenda

- Hoge indicatieve archeologische waarde
- Middelhoge indicatieve archeologische waarde
- Lage indicatieve archeologische waarde
- Niet gewaardeerd
- Water
- Bebouwd gebied
- Archeologisch monument
- Locatie van het onderzoeksgebied

ARCHIS-meldingen

- Paleolithicum
- Mesolithicum
- Neolithicum
- Bronstijd
- IJzertijd
- Vroeg-Romeinse tijd
- Midden-Romeinse tijd
- Laat-Romeinse tijd
- Vroege Middeleeuwen
- Late Middeleeuwen
- Nieuwe Tijd
- Recent
- Datering onbekend

